

De huismus

Paspoort:

Naam:	Huisumus (<i>Passer domesticus</i>)
Ik ben een:	zangvogel
Aantal eieren:	4-6
Volwassen met:	1 jaar
Leeftijd:	gemiddeld 3 jaar
Gewicht:	28-30 g
Spanwijdte:	20-25 cm
Lengte:	14-16 cm
Woonplaats:	het loofbos en de tuin
Voedsel:	zaden, insecten
Vijanden:	sperwer, huiskat

Snelmenu:

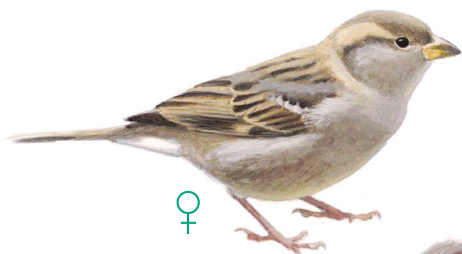
- Hoe herken je mij?
- Hoe leef ik?
- Waar woon ik?
- Wie is mijn familie?
- Bedreigingen
- Hoe kun je mij helpen?
- Wist je dat ...
- Meer weten?

Hoe herken je mij?

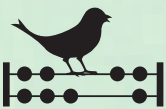
Mannetjes en vrouwtjes van de huismus zien er verschillend uit. Het mannetje heeft een grijs petje met roodbruine zijkanten, een zwarte keel, grijze wangen, een grijs onderlichaam en brede witte vleugelstrepen. Het vrouwtje is lichtbruin en heeft een opvallende lichte streep achter het oog. Zij heeft geen zwart op de borst. Het mannetje heeft een donkergrijze kegelvormige snavel, bij het vrouwtje is de snavel lichter en geliger van kleur. De poten van de huismus, man en vrouw, zijn donkerroze.

Hoe leef ik?

Sociale vogels
Huismussen zijn standvogels. Dat betekent dat ze het hele jaar door op dezelfde plek wonen. Huismussen broeden, eten en, slapen het liefst met zo veel mogelijk musen tegelijk. Dat is ook handig, want er is er dan altijd wel iemand eentje die eventueel gevaar ziet aankomen, zoals een sluipende kat of een aanstormende sperwer (roofvogel). Samenleven betekent vaak dat er altijd iemand de baas is. Mannetjesmussen die de baas zijn, kun je herkennen omdat ze meer zwart op hun borst hebben dan mannetjes die minder bezig zijn.

Vogels in de klas

groep **5/6** **7/8**

Meer dan één nest per jaar

Huismussen broeden van eind maart tot in augustus. Dit heet het broedseizoen. Tijdens het broedseizoen maken ze achter elkaar soms wel 2 tot 3 nesten met elk 4 tot 6 eieren. Mussen broeden het liefst bij elkaar in de buurt. Ze maken hun nest graag onder dakpannen, in gaten en kieren van gebouwen en in speciale nestkasten voor mussen. Mussen maken een slordig nest van takjes, stro, veertjes en dierenharen. Als de eieren zijn gelegd, duurt het 11 tot 14 dagen voor ze uitkomen. De jongen zitten zo'n 17 dagen in het nest. Nadat ze zijn uitgevlogen, worden ze nog 1 tot 2 weken gevoerd door de ouders.

Eten

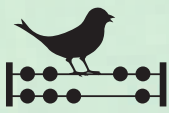
Het menu van de huismus bestaat uit zaden, granen, insecten, bloemknoppen, brood, bessen, pinda's en vetbollen. Tijdens de broedtijd eten ze vooral insecten.

Op plekken waar mussen samenkomen, zoals waar ze slapen en waar ze voedsel zoeken, wordt trouwens volop gekwet-
terd en getijlpt. Echt mooi zingen, dat kunnen mussen niet in onze oren.

Dagbesteding

Huismussen zijn, in tegenstelling tot veel andere vogels, 's ochtends rond zonsopkomst nog niet erg actief met zingen. Ze beginnen pas één tot twee uur daarna. Aan het eind van de morgen gaan ze minder zingen. Dan is het tijd om voedsel te zoeken.

Waar woon ik?

Nederland

Huismussen wonen graag in de buurt van mensen. Je kunt ze bijna overal in Nederland vinden. Zolang er maar ergens spleten en kieren zijn om een nest te maken, struikgewas om zich in te verstoppen en plekken met genoeg voedsel (zaden en insecten). Mussen zitten vooral in oude wijken met rommelige tuinen en in dorpen. En ze houden van zand. Ze nemen graag een zandbad om ongedierte en vuil uit hun veren te poetsen. Daarnaast hebben ze water nodig om van te drinken en in te baden.

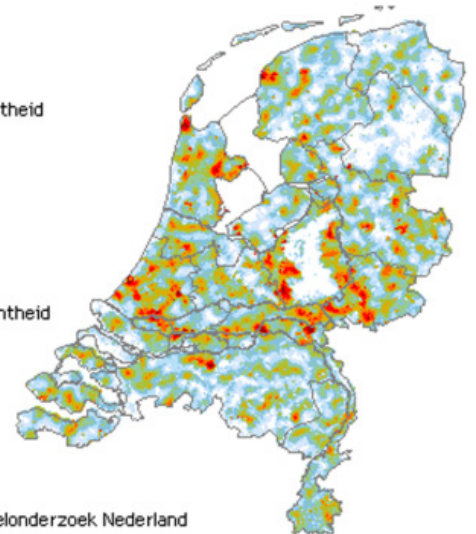
Aantallen

In Nederland is er een organisatie die vogels telt: Sovon Vogelonderzoek Nederland. Samen met meer dan 1000 vrijwilligers houden de tellers van Sovon bij hoeveel vogels er van elke soort zijn. Dus ook van de huismus. Op dit moment leven er volgens de vogeltellers ongeveer 500.000 tot 1 miljoen mussen in Nederland. Op de [website van Sovon](#) vind je meer informatie over het voorkomen van huismussen in Nederland.

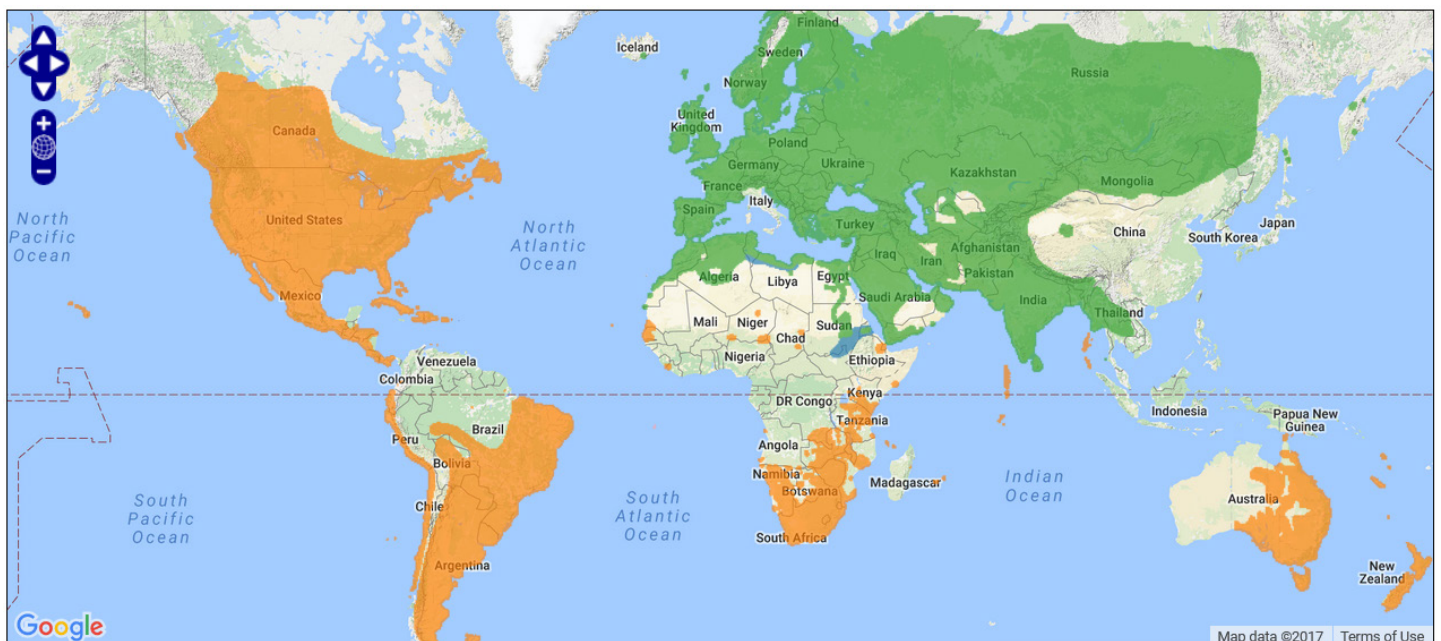
Buitenland

Huismussen komen in heel Europa voor en ook in grote delen van Azië en Noord-Afrika. In de Verenigde Staten, Canada en Australië leven ook huismussen, maar die zijn daar ooit ingevoerd door mensen.

Huismus
broedvogels
dichtheid
1998-2000

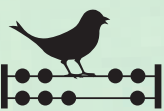
© Sovon Vogelonderzoek Nederland

Legenda

standvogel broedvogel overwinterend doortrekkend seizoen onduidelijk geheerintroduceerd
ingevoerd mogelijk aanwezig mogelijk uitgestorven uitgestorven herkomst onduidelijk

Vogels in de klas

groep 5/6 7/8

Wie is mijn familie?

Heel veel soorten

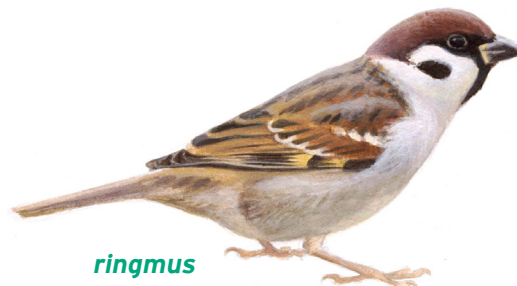
Op de hele wereld zijn er wel 10.000 soorten vogels. Om al die verschillende soorten uit elkaar te kunnen houden, hebben wetenschappers ze ingedeeld in groepen. Daarbij kijken ze welke vogels meer of minder op elkaar lijken. Ze kijken niet alleen naar de kleur van de veren, maar bijvoorbeeld ook naar het skelet, de bouw van de snavel en naar het DNA: de erfelijke 'code' die in al hun cellen zit.

Zangvogel?

Vogels zitten bij elkaar in een groep als ze iets hetzelfde hebben. Zo hebben alle zangvogels, en dus ook de mus, een speciaal lichaamsdeel in hun keel dat helpt bij het maken van zanggeluiden: de syrinx.

Zangvogels zijn weer verdeeld in kleinere groepjes, zoals de lijsters, de vinken en de mezen. Mussen hebben hun eigen familie: de musachtigen.

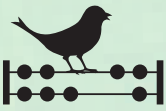
Een groot deel daarvan leeft in Zuid-Europa en Afrika, maar ook in Nederland komt nog een andere mussensoort voor: de ringmus. Die lijkt erg op de huismus. Kun jij zien hoe hij verschilt van de huismus?

ringmus

Vogels in de klas

groep 5/6 7/8

Bedreigingen

Verrassingsaanval

Mussen hebben vijanden. De sperwer, een snelle wendbare roofvogel, is de meest gevaarlijke: hij vliegt graag vlak over heggetjes heen, om zo mussen te verrassen die even niet opletten. Huiskatten doden ook veel mussen. Toch zijn nette mensen misschien wel de grootste bedreiging voor de mus. Mussen houden van namelijk van rommel.

Nette mensen

Vroeger stonden er in alle steden en dorpen veel huizen met gaten en kieren. Overal waren rommelige hoekjes en lag paardenpoep. Helaas is dat niet meer zo. Daken worden gerepareerd en gaten worden dichtgesmeerd, waardoor de goede plekjes voor een nest verdwijnen. Bovendien zijn veel daken tegenwoordig voorzien van platte pannen, zodat er geen ruimte is om een nest te maken.

Ook buiten dorpen en steden wordt het landschap steeds netter. Mussen verzamelen graag insecten voor hun jongen en die vinden ze op paardenvijgen en andere uitwerpselen,

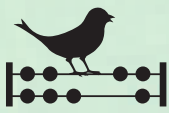
maar het vee staat tegenwoordig meer binnen dan buiten. Bovendien maken rommelige stukjes land plaats voor nog meer huizen zonder kieren en gaten.

Mussen in de knel

Omdat er steeds meer geschikte woonplekjes van mussen verdwijnen, zijn er in Nederland nog maar half zoveel mussen als dertig jaar geleden. Daarom staat de huismus op de Rode Lijst. Dat is een lijst met dieren die bescherming nodig hebben. Voor deze dieren zijn speciale wetten opgesteld om te zorgen dat ze niet verder in de knel komen. Je kunt gelukkig voor mussen zelf ook al een heleboel doen.

sperwer

Hoe kun je mij helpen?

Huismussen hebben tuinen nodig met veel groen en heggen (zoals liguster) en klimplanten (zoals klimop). Daar vinden ze genoeg plekje om zich te verschuilen en voedsel te zoeken. Plekken met water zijn ook belangrijk. Vooral in de broedtijd, omdat daar vaak veel insecten zitten die de mussen aan hun jongen voeren. Hieronder staan tips met dingen die jij kunt doen om mussen te helpen.

Nestkasten maken of kopen

Mussen leven sociaal, dus je kunt meerdere nestkasten bij elkaar hangen. Er zijn zelfs mussenflats, met meerdere nestplekken in één nestkast. Kijk maar eens op internet.

Er zijn ook allerlei bouwtekeningen te vinden. Met wat hulp van een handige moeder, vader, oom of tante kun je misschien zelf een nestkast maken.

Hier vind je tips voor het ophangen van nestkasten.

Tuin mus-vriendelijk maken

Als je een tuin hebt, dan kun je die samen met je ouders geschikter maken voor mussen. **Kijk hier voor tips.**

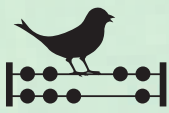
Mussen voeren

Als je geen tuin hebt, maar wel een balkon, dan kun je mussen helpen door ze te voeren. Een mooie kans om ze ook eens goed te bekijken! Mussen houden van vogelzaad en zonnepitten. Leg het voer op een voedertafel of strooi het op een vaste plek op de grond.

Wist je dat ...

- ... huismussen steentjes gebruiken om harde zaden in hun maag te vermalen? Vogels hebben geen tanden of kiezen. Als ze harde zaden eten, slikken ze daarom expres ook kleine steentjes door die de zaden in hun maag kunnen vermalen.
- ... mussenmannetjes soms gevonden veertjes gebruiken om indruk te maken op de vrouwtjes? Een mannetje zoekt dan een opvallend veertje, waarmee hij naar de nestplaats vliegt om te pronken.
- ... mussen graag in de poep van andere dieren roeren? Daar zitten soms zaadjes in die mussen lekker vinden. Vooral paardenpoep is favoriet. Maar bij gebrek aan paardenvijgen is hondenpoep ook goed.
- ... de oudste huismus ruim 19 jaar is geworden?
- ... er in Nederland meer vogelsoorten zijn die mus heten, maar eigenlijk geen familie van de mus zijn, zoals de heggenmus en de grasmus? In tegenstelling tot de huismus hebben ze een dun snaveltje en eten ze alleen insecten.

Tips voor onderzoek

Wat is er nu leuker dan een echt stukje eigen onderzoek in je werkstuk of spreekbeurt?! Als je zelf onderzoek doet, kun je nieuwe dingen te weten komen. Soms zelfs dingen die nog niemand wist! Het is alleen lastig om een goede vraag te verzinnen. Daarom hier wat tips:

- Richt een vaste voederplek voor het raam in en ga achter het raam zitten kijken. Doe dat een aantal dagen achter elkaar op vaste tijden. Welke vogels zie je? Wat doen de mussen? Wie is de baas? Hoe zie je dat? Welke vogels jagen mussen weg?
- Tel mussen in twee verschillende straten. Hoeveel mussen tel je? Is het aantal mussen erg verschillend? Hoe komt dat? Welke verschillen zie je tussen de straten?
- Tel de mussen op je eigen schoolplein en onderzoek hoe je schoolplein mus-vriendelijker gemaakt kan worden. Deze checklist helpt je daarbij.
- Interview je opa of oma of een ouder iemand uit de straat die iets weet over mussen in het verleden. En vergelijk dat eens met nu. Wat is er anders? Wat is hetzelfde?

Tips voor je spreekbeurt

Het is altijd goed om niet alleen te vertellen over de mus, maar ook om dingen te laten zien en horen. **Hier** vind je een filmpje en geluiden van de huismus. Is er een bezoekerscentrum bij jou in de buurt? Informeer eens of je voorwerpen of een leskist kunt lenen voor je spreekbeurt.

Meer weten?

• **Huismus in Vogelgids Vogelbescherming**

In deze online gids staan, behalve plaatjes en informatie, ook geluiden en filmpjes van de huismus.

• **Vogels dichterbij**

Gratis tijdschrift met tips voor tuinvogels.

• **Checklist vogelvriendelijk schoolplein**

Dit is een lijst met tips die je kunt gebruiken om je schoolplein aantrekkelijker te maken voor vogels.

• **Huismus via Sovon Vogelonderzoek Nederland**

Op deze website vind je alle informatie over aantallen en de verspreiding van huismussen in Nederland.

• Boekje: *Mussen in beeld*. Geschreven door M. van der Plas-Haarsma. Uitgever: KNNV Uitgeverij.

